

TAUSTAMATERJAL

EESTI ANTIDOPINGU JA SPORDIEETIKA SA

ORGANISATSIOONIST

Eesti Antidoping ja Spordieetika Sihtasutus (EADSE) on SA Eesti Antidoping (EAD) ühendaja ja õigusjärglane.

Sihtasutus Eesti Antidoping (EAD, asutatud 2007) missiooniks on koostöös riigi, ühiskondlike ja rahvusvaheliste organisatsioonidega seista puhta spordi eest Eestis. Tegevussuundadeks on dopingukontrollide planeerimine ja läbiviimine, antidopingualane koolitus- ja teavitustöö ning nii siseriiklik kui rahvusvaheline dopinguvastane koostöö.

Eesmärgiga ühendada spordipahede vastane võitlus ja ennetustöö, asutas Eesti Olümpiakomitee 2019 septembris uue, Eesti Antidoping ja Spordieetika Sihtasutuse (EADSE). EADSE põhikirjaliseks eesmärgiks on edendada Eestis diskrimineerimisvaba, eetilist, ausat sporti, sh aidata kaasa:

- (a) dopingu kasutamise ennetamisele;
- (b) spordivõistlustega manipuleerimise ennetamisele;
- (c) diskrimineerimise, väärkohtlemise, ahistamise jm ennetamisele spordis;
- (d) spordivõistlustel osalejate turvalisuse tagamisele;
- (e) muude spordis esinevate spordi ausust ohustavate probleemide lahendamisele.

Seega on uuenenud sihtasutuse kompetentsi lisandunud lisaks senisele dopinguvastasele tegevusele ka kokkuleppemängude, väärkohtlemise ja pealtvaatajate turvalisuse temaatika. Sarnaseid näiteid tervikuna spordipahede vastu võitlevatest asutustest (inglisekeelne nimetus *Estonian Centre for Integrity in Sports - ESTCIS*) pole maailmas üleliia palju. Ära mainimist vääriavad kindlasti Soome (*FINCIS – Finnish Center For Integrity In Sports*), Kanada (*Canadian Centre For Ethics In Sport*) ja Austraalia (*National Integrity of Sport Unit*).

Perioodil 2019 lõpp - 2020 algus toimub EAD ühinemisprotsess. EADSE nõukogu koosseisu kuuluvad senise EAD nõukogu liikmed Indrek Oro esimehena, Tarvi Pürn, Kristjan Port ja Indrek Kangur ning uute liikmetena Liisa Pakosta, Krista Kruuv-Käo ning Raivo Küüt. Juhatuse liikmena jätkab Henn Vallimäe, lisaks tegutsevad testijuht (Triin Lepp), koolitus- ja kommunikatsioonijuht (Kerstin Kotkas) ning büroospetsialist (Krista Anneljas). Töövõtu korras tegutsevad dopingukontrolliametnikud ja proviisor, samuti uurija ja distsiplinaarkolleegiumi sekretär.

EADSE tööpõld on lai – järgida tuleb UNESCO dopinguvastast maailmakonventsiooni ja teha koostööd Maailma Antidoping Agentuuri WADAgaga. Lisaks peab lähtuma Euroopa dopinguvastasest konventsioonist ning spordiürituste pealtvaatajate vägivalda käsitlevatest ja spordivõistlustega manipuleerimise vastastest Euroopa Nõukogu konventsiooni sätetest.

Sihtasutuse pädevusse kuuluvad ka spordis ahistamise, ärakasutamise ja lastekaitsega seonduvad teemad, mis on aktuaalsena tõstatatud 2019.a. Soome eesistumisel nii Euroopa Nõukogus kui Euroopa Liidus.

EADSE tegevust toetavad Kultuuriministeerium ja EOK. Hasartmängumaksu seaduse alusel eraldatakse Kultuuriministeeriumi kaudu 1,6 protsenti laekumistest spordivõistlustega manipuleerimise vastase võitlusega seotud tegevuste toetamiseks. Ministeeriumil on õigus ja ka kavatsus see ülesanne delegeerida lähiajal halduslepinguga EADSE-le.

ANTIDOPINGU TÖÖST

Dopingukontrolli viiakse Eestis läbi Maailma Antidopingu Agentuuri WADA dopinguvastasel koodeksil põhineva dopinguvastase programmi ja WADA rahvusvahelise testimisstandardi ISTI nõuete alusel, millega tagatakse, et dopingukontrolli protseduur on üle maailma ühesugune. 2019. aastal viis EAD võistlusväliselt ja võistluseseselt Eestis läbi pea 600 dopingutesti 25 erineval spordialal.

Dopingureeglite rikkumiste ja keelatud ainete tarvitamise avastamine on olnud viimastel aastatel samal tasemel - suurusjärgus ca 1 rikkumine 100 proovi kohta. Aastal 2019 seoses nn Seefeldi skandaaliga, tõusis dopingureeglite rikkumiste arv kahekordseks, moodustades 2% testimiste arvust. Info karistust kandvate sportlaste kohta leiab aadressil <https://antidoping.ee/testimine/karistust-kandvad-sportlased/>

Eelmise aasta lõpus uuendati EAD senine ravimiotsingu süsteem oluliselt tõhusamaks, mis võimaldab tuvastada ravimites sisalduvaid võimalikke WADA poolt keelatud toimeaineid ning annab infot ravimite ja nende toimeainete lubatavuse kohta spordis. Andmebaas töötati välja koostöös Spordikoolituse ja -Teabe SA-ga ning Ravimiametiga ja on mõeldud kasutamiseks kõigile, nii sportlastele kui nende tugipersonalile. Ravimiotsing avaneb aadressil <https://antidoping.ee/ravimid>. Raviotstarbelise eriloa TUE saamise ja taotlemisega saab tutvuda aadressil <https://antidoping.ee/sportlasele/tue/>.

Antidopingu registreeritud testimisbaas (RTP) on valim sportlastest, kes võistluseseselt ja võistlusväliselt on suurendatud tähelepanu all. 2020. a II kvartalis kuulub testibaasi 52 sportlast, kellel on kohustus sisestada oma asukohainfo andmebaasi ADAMS (ööbimiskoht, iga päeva kohta tunnine ajavahemik, mil ollakse võistlusväliseks testimiseks kättesaadav, treening-, võistlus- ja reisiinfo).

EADSE-l on tulenevalt WADA regulatsioonidest õigus sportlasi testida võistluste ajal ja võistlusväliselt igal ajal, igal pool. Probleemkohaks testimise planeerimisel on sportlaste poolne asukohateabe registreerimine ja õigeaegne uuendamine, mis on kaasa toonud mitmeid ebaõnnestunud testimisi ning sellele kulutatud ressursid on märkimisväärt. Kolm ebaõnnestunud testimist 12 kuu jooksul loetakse dopingureegli rikkumiseks, mis toob kaasa kuni 2-aastase võistluskeelu.

WADA 2021. aastal uueneva dopinguvastase koodeksi Art. 20.3.2 ja Art. 20.3.13 alusel kohustuvad rahvuslikud spordialaliidud kui rahvusvaheliste spordialaliitude liikmed oma liikmelisuse tingimusena järgima, et nende poliitikad, reeglid ja programmid oleksid kooskõlas koodeksi ja WADA rahvusvaheliste standarditega. Rahvusvahelistel alaliitudel on õigus rakendada vajalikke meetmeid nende nõuete täitmise tagamiseks.

Koodeksi Art. 20.3.13 alusel on spordialaliidu roll ja vastutus planeerida, rakendada, hinnata ja edendada dopinguvastast haridust vastavalt WADA rahvusvahelise koolitusstandardi (*2021 International Standard for Education - ISE*) nõuetele. WADA uue, rahvusvahelise koolitusstandardi ISE kaudu püütakse kindlustada üle maailma dopinguvastase koolitustegevuste ühtlane kvaliteet koos kohustusega, et tegevus viiakse läbi koordineeritult ja koostöös riikliku dopinguvastase organisatsiooniga (Eestis EADSE).

Spordialaliitude ja EADSE koostöös toimuvad koolitustegevused on suunatud spordis osalevate ja spordiga seotud inimeste teadlikkuse tõstmisele ja väärtushinnangute kujundamisele ning ausa spordi, sh dopinguvastasele ennetustööle. Ennetustöö on dopinguvastase võitluse alustala, mille eesmärgiks on hoida ära keelatud ainete ja keelatud võtete tahtlik või tahtmatu kasutamine sportlaste poolt.

Antidopingu ja spordieetika alase koolitustegevuste sihtrühmadeks on eelkõige sportlased, treenerid ja tugipersonal, kellele korraldatakse nende tegevusvaldkonnaga seonduvalt suunatud koolitusi.

Võttes aluseks WADA koolitusstandardi ISE ja muud rahvusvahelised regulatsioonid (konventsioonid jm) on spordialaliitude vastutusallas alljärgnevad tegevused.

1. Viia sportlastele, treeneritele ja taustajõududele regulaarselt läbi antidopingualaseid ja väärkohtlemise ning spordipahede alaseid koolitusi (sh tungivalt soovituslik kord kahe aasta jooksul) ja julgustada oma personali ning sportlasi EADSE koolitustel osalema.
2. Tagada antidopingualase info liikuvus ja edastada operatiivselt EADSE poolt saabuvat infot nii sportlastele, treeneritele kui taustajõududele ning levitada seda oma kodulehel ja sotsiaalmeedias.
3. Määrata (juhul, kui veel ei ole) oma spordialaliidus kindel isik, kes tegeleb antidopingualase koolitustegevusega (sh koolitusprogrammide planeerimine, tellimine, regulaarsuse jälgimine, osalejate teavitamine ja info edastamine, jne).
4. Koostada spordialaliidu sportlaste, treenerite ja tugipersonali koolitavate andmebaas, omamaks ülevaadet, kes ja millal on koolitused läbinud (võib kasutada lihtsat Exceli faili, kuhu isikud nimede alusel on info sisse kantud).

5. Teha pidevalt ja süsteemselt koostööd EADSE-ga, sh tagades, et antidopingu, väärkohtlemise ja muude spordipahede osas on ennetustöö oma spordiala piires planeeritud ja pädevalt läbi viidud ning kavandatud info edastatud.

6. Juhendada ja nõustada oma personali, sportlasi, treenereid ja taustajõude antidopingu ja spordipahede teemal, tagamaks spordi vaimu ning puhta spordi säilimise ja puhta spordi väärtustega kooskõlas olevat käitumise edendamine. Selleks on võimalik tellida EADSE-lt teemakohaseid koolitusi, lisaküsimuste ja eriküsimuste osas on võimalik sportlasel jt. ka otse EADSE poole pöörduda.

7. Tagada, et sportlane oskab kasutada WADA andmehaldussüsteem ADAMS-it ning teda on selles osas spordialaliidu poolt instrueeritud ja nõustatud. Vajadusel aitab ja juhendab EADSE täiendavalt.- spordialaliidul endal tegelikult ei ole ADAMSi võimekust. Siin peaks nõustatava sportlase tase olema kirjeldatud

8. Tagada, et sportlane (vähemalt Eesti tiitlivõistlustel osaleja) teab puhta spordi aluspõhimõtteid ja on tutvunud WADA dopinguvastase koodeksi ning keelatud ainete nimekirjaga. Sportlane peab oskama kasutada ravimiotsingut ja vajadusel algatada TUE taotluse. Vajadusel on võimalik EADSE-lt tellida juhendamist või koolitust.

9. Tagada, et sportlased, treenerid ja tugipersonal on tuttavad dopingukontrolli ja dopinguproovide võtmisega protseduuriga ning sellega seotud õiguste ja kohustustega. Vajadusel on võimalik EADSE-lt tellida sellesisulist koolitust.

KOOSTÖÖST SPORDIALALIITUDEGA

Riigieelarvest või EOK-lt rahalise toetuse või muu info saamise olulise tingimusena peab spordialaliit tegema koostööd EADSE-ga maailma dopinguvastase koodeksi ja teiste spordivaldkonna konventsioonide järgimisel. Iga Eestis tegutsev spordialaliit kohustatud täitma ja järgima WADA ülemaailmse dopinguvastase programmi ning Eesti-siseseid regulatsioone ja juhiseid. Nimetatud sätteid tuleb lisada oma kehtivatesse dokumentidesse (vt. Eesti dopinguvastased reeglid 2015).

EADSE annab EOK-le spordialaliidu rahastamisotsuse kujundamiseks vähemalt kord aastas hinnangu spordialaliidu tegevuse kohta keelatud ainete kasutamise, spordivõistluste manipuleerimise ja vägivalla vastases võitluses (sh dopinguproovide ja tellimine, koolitusprogrammi omamine ja koolituste tellimine jm).

EADSE näeb, et spordialaliit peaks:

- omama WADA koolitusstandardi ISE ja muude rahvusvaheliste regulatsioonidega kooskõlas olevat dopinguvastase jm spordipahede ennetustöö **koolitusprogrammi**, kuhu on haaratud põhilised sihtrühmad (sportlased, treenerid jm tugipersonal) ning koolitused toimuvad regulaarsusega kord kahe aasta jooksul

- tellima Eesti-sisestele tiitlivõistlusele **dopingutestimisi**, arvestusega mitte-OM alad 1 proov aastas, OM individuaalalad 3 proovi, pallimängualad 5 proovi.

EADSE ootab spordialaliidult infot:

- rahvusvaheliste võistluste Eestis toimumise kohta (koos RV alaliidu testimisnõuetega) hiljemalt 3 kuud enne võistluse toimumist;
- Eesti meistri- jm tiitlivõistluste toimumise kohta võistluskalendri kinnitamisel;
- registreeritud testibaasi (RTP) sportlaste võistlus- ja treeninginfo kohta.

EADSE poolt pakume:

- infot spordialaliidu sportlaste RTPsse kuulumise kohta;
- tuge sportlasele ADAMSi täitmise ja antidopingu reeglite täitmise osas;
- RTP-sse kuuluvate sportlaste testimist (min 3 proovi aastas);
- võistlussiseste testide koostööna läbiviimist (arvestusega, et EADSE katab omalt poolt pool alaliidu tellitud mahust);
- ravimite lubatavuse nõustamist (lisaks ravimiotsingule proviisori konsultatsiooni);
- TUE taotlemisel igakülgset abi ja nõustamist;
- tasuta antidopingualaseid koolitusi 2 ja 4-tunnise [õppekava](#) alusel;
- tellimisel väärkohtlemise ennetamise alaseid koolitusi 2 ja 4-tunnise [õppekava](#) alusel
- uute spordipahede teemade (kakkuleppemängud, spordikorrupsioon laiemalt jm) avamist ja teavitamist, sh koolitus- ja tegevusprogrammide väljatöötamisel.
- muu spordieetika alane koostöö.

ALLIKAD

[UNESCO Spordis dopingu kasutamise vastane rahvusvaheline konventsioon](#) (eestikeelne)

[WADA koodeks 2015](#) (eestikeelne)

[Eesti dopinguvastased reeglid 2015](#)

WADA [Keelatud ainete ja võtete nimekiri 2020](#) (eestikeelne)

WADA 2020 rahvusvaheline standard [Testimine ja uurimine](#) (eestikeelne)

[WADA koodeks 2021](#) (inglisekeelne, eestikeelne on tõlkimisel)

WADA 2021 rahvusvaheline [koolitustegevuse standard ISE](#) (eestikeelne)

Riigikogu dokument [Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030](#)

EOK poolt kehtestatud [Hea juhtumise tava spordiorganisatsioonis](#).

Spordiseaduse muudatused, mis jõustusid 2020.a. märtsikuust - vt KuM selgitused [siin](#) ja seaduse tekst [siin](#).